

Årsrapport for HMS, samfunnssikkerhet og beredskap ved UiT 2022 - oppfølging ved HSL-fakultetet

Innstilling til vedtak:

- *Fakultetsstyret tar vedlagte årsrapport om HMS, samfunnssikkerhet og beredskap for 2022 ved UiT, samt rapporteringen av HMS-arbeidet på HSL-fakultetet i 2022 til etterretning.*
- *Fakultetsstyret ber fakultetet følge opp de tiltak som Universitetsstyret har sagt skal vies spesiell oppmerksomhet i 2023, samt tiltakene i fakultetets mål- og tiltaksplan for HMS og beredskap for 2023.*

Bakgrunn:

Vedlagt følger Årsrapport om helse, miljø og sikkerhet (HMS) og samfunnssikkerhet og beredskap (SOB) for 2022 med prioriteringer for 2023 (ephorte 2022/12055).

Årsrapporten har vært behandlet av UiT sitt arbeidsmiljøutvalg (8.februar 2023), hvor AMU sluttet seg til årsrapporten og foreslåtte prioriteringene for 2023. Så ble den behandlet av Universitetsstyret 23.mars 2023.

Universitetsstyret fattet slikt vedtak:

1. *Universitetsstyret tar Årsrapport om helse, miljø og sikkerhet (HMS) og samfunnssikkerhet og beredskap (SoB) for 2022 med prioriteringer for 2023 til etterretning, og slutter seg til de foreslåtte prioriteringene for 2023.*
2. *Universitetsstyret ber rektor om å følge opp identifiserte utviklingsområder for 2023 og iverksette nødvendige tiltak slik at universitetets mål for HMS og SoB kan nås.*
3. *Fakulteter/enheter bes om å behandle rapporten som egen sak i sine beslutningsorganer med særlig henblikk på egne forbedringsområder.*

HELSE, MILJØ OG SIKKERHET

Hovedfunn i årsrapporten:

Alle styrets prioriteringer for 2022 er fulgt opp:

- o Fakultetene/enhetene har gjennomført mange gode tiltak i tilknytning til fysisk og psykososialt arbeidsmiljø.

Fakultetene/enhetene rapporterer at arbeidsplasser utformes og tilpasses på en ergonomisk hensiktsmessig måte. Arbeidsplasser utformes også i stor grad ut fra ansattes arbeidsevne, kyndighet, alder og øvrige forutsetninger. Dette gjelder også ved HSL-fakultetet.

Samtlige fakulteter/enheter har i stor grad hatt fokus på ivaretagelse av et godt yringsklima innenfor eget ansvarsområde. På spørsmål om i hvilken grad enheten har fulgt opp det psykososiale arbeidsmiljøet ved HSL-fakultetet, svarer 11 av enhetene i stor grad eller svært stor grad og en enhet svarer verken/eller (middels grad).

Samtlige fakulteter/enheter har rapportert at de i stor til svært stor grad ivaretar stipendiatenes arbeidsmiljø. Av vellykkede initiativer som er iverksatt ved HSL-fakultetet, nevnes stipendiatkaffe med ph.d.-koordinator og at en har samlokalisert stipendiater og ph.d.-koordinator. Ph.d.-

koordinator inviterer også til faglige og sosiale samlinger, og det gjennomføres forskerseminarer/-gruppeseminarer. Noen institutter skjermer ph.d.-studenter fra undervisning og andre oppgaver slik at de kan konsentrere seg om doktorgradsstudiet. Flere veiledere inviterer til jevnlige «Shut up & Write» samlinger med egne og andre veilederes stipendiater.

I 2022 gjennomførte brukerne målinger for å avdekke eventuell uønsket ioniserende stråling fra røntgenapparat. I tillegg ble det utført kontaminasjonskontroller alle steder der det benyttes åpne radioaktive kilder. Det ble ikke påvist uønsket stråling ved noen av målingene. Ved HSL-fakultetet bruker en kun lukkede radioaktive kilder ifm. undervisning. I tillegg brukes røntgen til materialidentifikasjon og grunnstoffkvantifisering for arkeologiske jordprøver og funn. Strålevernrapporten fra februar 2022 viste ingen avvik eller utslipp.

o Fem av ni fakulteter/enheter har i stor grad informert ansatte og studenter om hvordan HMS-avvik skal meldes.

For å bistå lederne med å kommunisere viktigheten av å melde HMS-avvik og om hvordan dette skal meldes, har ORGØK avholdt to informasjonsmøter/-seminarer om HMS-avvikshåndtering ved UiT ved henholdsvis BFE-fak og UMAK. Dette er et tiltak som kommer til å bli videreført i 2023.

Videre har UiTs HMS-rådgivere i 2022 utarbeidet en plakat og en brosjyre som omhandler viktigheten av å si ifra om HMS-avvik ved UiT. Brosjyren er distribuert til fakultetene, UMAK, UB og FAdm. Ved HSL-fakultetet ble disse distribuert til fakultetets enheter i desember.

I statusrapporteringen svarer kun halvparten av enhetene at de i stor grad eller meget stor grad har bidratt med å kommunisere viktigheten av å melde fra om HMS-avvik. Ellers vitner svarene om en del usikkerhet knyttet til dette med HMS-avvik og bruken av avvikssystemet CIM, noe som vil bli fulgt opp i 2023.

Svar fordelt på prosent

	I svært stor grad	I stor grad	Verken/eller	I liten grad	I svært liten grad	Vet ikke
I hvilken grad er det ved instituttet/enheten etablert god kultur for å melde fra om HMS-relaterte avvik, nestenulykker eller ulykker? *	0 %	58,3 %	25 %	8,3 %	0 %	8,3 %
I hvilken grad blir HMS-avvik meldt på en annen måte enn ved å bruke CIM *	8,3 %	8,3 %	50 %	8,3 %	0 %	25 %
I hvilken grad har du/dere bidratt i arbeidet med å kommunisere viktigheten av å melde fra om HMS-avvik samt opplyst ansatte ved instituttet/enheten om hvordan HMS-avvik skal meldes? *	8,3 %	41,7 %	33,3 %	8,3 %	8,3 %	0 %

o Opplæringstilbudet innen HMS og beredskap er under utvikling og brukerorienteres i økende grad.

UiTs HMS-rådgivere har i 2022 gjennomgått og revidert UiTs felles opplæringstilbud innen HMS og beredskap. Opplæringen omfatter kunnskap som alle ansatte og studenter skal inneha. Arbeidet vil bli ferdigstilt i første halvår 2023.

Det er rapportert at ledere med personalansvar og verneombud i stor grad har gjennomført den HMS-opplæringen som er nødvendig. Fakultetenes/enhetenes ledere og verneombud opplever også at egen HMS-kompetanse er tilstrekkelig for å kunne ivareta HMS-oppgavene. Dette gjelder også ved HSL-fakultetet, selv om en del nyvalgte verneombud og nytilsatte ledere ikke hadde nådd å gjennomføre den pålagte HMS-opplæringen i 2022.

Sykefraværet har økt:

Samlet sykefravær ved UiT har økt fra 4,33 % i 2021 til 5,35 % i 2022, etter at det har holdt seg stabilt over den foregående seksårsperioden. Det egenmeldte utgjorde 1,10 %, og det legemeldte sykefraværet 3,15 %. Tabellen i rapporten viser at det er det legemeldte fraværet som står for denne økningen. Bare Jurfak, UB, FAdm, HSL-fak og IVT-fak har rapportert at de har iverksatt analyser av sykefraværet for å kartlegge årsaker til dette og for å kunne iverksette målrettede tiltak for å få ned sykefraværet.

For HSL-fakultetet har det totale sykefraværet for 2022 vært på 5,66 %, opp fra 4,35 % i 2021. Det legemeldte sykefraværet er fortsatt klart størst og har økt med ca. 1 prosentpoeng til 4,95%. I motsetning til de siste årene har også det egenmeldte fraværet økt, fra 0,36 % i 2021 til 0,7 % i 2022. Fortsatt er langtidsfraværet klart størst.

Ifølge statusrapporteringen ved slutten av året kommer det frem at fem av enhetene ved HSL-fakultetet har hatt mer enn 5 % sykefravær i ett eller flere kvartal. Tre av disse har iverksatt analyser av sykefraværet, mens alle har iverksatt målrettede tilretteleggingstiltak for å få ned sykefraværet. Når det gjelder særskilt tilrettelegging ved nedsatt arbeidsevne, svarer ti av enhetene at dette er gjort i svært stor eller stor grad.

Det er avdekket ulike utfordringer knyttet til verneombudsordningen:

I juni-juli 2022 ble det foretatt en gjennomgang av inndelingen av arbeidsplassene i verneområder, og det ble gjennomført nyvalg av verneombud for neste to-årsperiode. Blant annet resulterte det i en del endringer av verneområdene på HSL-fakultetet.

I møter mellom HVO-ene og universitetsledelsen har det kommet frem at informasjonsflyten i verneombudsordningen ikke er tilfredsstillende og at mange ansatte ikke forstår hva et verneombud er og hva verneombudet kan brukes til, noe universitetsledelsen også har erkjent. Dette bekreftes også i svarene på statusrapporteringen. Ved HSL-fakultetet svarer halvparten av enhetene at de informere de ansatte om hvordan leder/verneombud kan bistå i HMS-arbeidet.

En annen utfordring som tas opp av HVO'ene er at verneombudene ikke alltid inviteres til møter der tema som berører HMS inngår. Dialogen mellom leder og verneombud er i enkelte tilfeller mangelfull. I statusrapportertene meldes det at kommunikasjon og samarbeid mellom ledere og verneombud i stor grad er tilfredsstillende, og det avholdes jevnlig møter mellom ledere og verneombud ved sju av ni fakulteter/enheter. Fem av ni fakulteter/enheter har imidlertid rapportert at erfaringsutvekslingen mellom ledere og verneombud kan bli bedre. Ved HSL-fakultetet svarer 75 % av enhetene at kommunikasjon og samarbeid mellom leder og verneombud i stor grad eller i svært stor grad er tilfredsstillende. Derimot er erfaringsutvekslingen mellom verneombudene ikke like bra.

Flere av fakultetene/enhetene har også meldt at det er vanskelig å rekruttere verneombud og hovedverneombud, noe som også har vært tilfelle ved HSL-fakultetet.

Det vil bli prioritert å ta fatt i disse utfordringene i 2023, både fra sentralt hold og på fakultetet. Blant annet er dette tatt inn som ett av satsningsområdene i årsplanen for HSL-fakultetet.

Fortsatt meldes det inn for få HMS-avvik:

Det er grunnlag for å anta at det fremdeles meldes inn for få HMS-avvik ved UiT, selv om det er registrert flere HMS-avvik i 2022 (139 avvik) enn tidligere år (30-90 avvik). Som tidligere meldes flest avvik ved BFE-fak og Helsefak. Av tabellen under kan en lese at antall hendelser med personskade er på nivå med tidligere år, mens det er meldt inn flere HMS-avvik i 2022 enn tidligere år. De rapporterte avvikene, skadene og nestenulykkene har varierende alvorlighetsgrad. De fleste personskadene er relatert til fall og dernest stikk/kutt, oftest ved lab-arbeid. Av de 101 hendelsene som ikke medførte personskade, dreier de aller fleste (87) seg om systemavvik.

År	Totalt antall avviks-meldinger	Avvik som medførte personskade						Avvik som ikke medførte person-skade
		Kjemikalier eller biologisk materiale involvert	Stikk, kutt	Fall, skli, strekk og løft	Transport	Fallende gjenstander	Andre person-skader	
2022	139	3	9	13	0	2	11	101
2021	92	3	4	12	0	0	4	69
2020	47	7	5	10	0	3	1	21
2019	79	4	8	17	0	1	5	44
2018	75	2	7	8	1	1	2	54
2017	53	1	10	12	0	3	7	20
2016	54	17	4	20	1	5	1	6
2015	35	10	7	13	2	0	3	ukjent
2014	36	7	5	14	0	4	4	ukjent

Ved HSL-fakultetet var det i fjor registrert fem HMS-avvik i avvikssystemet CIM. Ingen var relatert til personskader eller ulykker, men dreide seg om forhold som kan gå ut over brannssikkerhet og evakuering. Alle avvikene er lukket.

I tillegg til HMS-avvik, er det også viktig for ledelsen å ha oversikt over antall varslinger av kritikkverdige forhold ved fakultetet. Derfor ble det lagt inn et spørsmål om dette i statusrapporteringen. For 2022 er det rapportert inn tre varslingssaker. Alle sakene er håndtert og lukket.

Ikke alle fakulteter/enheter som håndterer kjemikalier har gjennomført årlig gjennomgang av lagrede kjemikalier:

Med unntak av UB, håndterer fakultetene/enhetene som utfører risikofylt arbeid også kjemikalier. Fem fakulteter/enheter, derav HSL-fakultetet, har rapportert at de i stor grad behandler og avhender kjemikalier i henhold til UiTs interne regelverk. NT-fakultetet, BFE-fakultetet og HSL-fakultetet har rapportert at samtlige institutt har hatt en årlig gjennomgang av lagrede kjemikalier.

Status mål og tiltaksplan for HMS og beredskap ved HSL-fakultetet

Som oppfølging av det systematiske arbeidet med HMS og beredskap ved fakultetet, ble det i 2022 etablert en egen mål- og tiltaksplan for arbeidet med HMS og beredskap. Dette er et lovpålagt arbeid som skal skje hvert år, og der denne statusgjennomgangen inngår for å skape kontinuitet i arbeidet. De fleste av tiltakene skulle gjennomføres ute på enhetene. Derfor ble det i den årlige

statusrapporteringen for våre enheter føyd til spørsmål som var knyttet til fakultetets mål og tiltaksplan.

Som vi kan se av vedlagte *Status HMS-mål og tiltak for HSL 2022*, er flere av tiltakene ikke gjennomført på alle enhetene slik at måloppnåelsen ikke kan sies å være tilfredsstillende. Flere av tiltakene overfor enhetene vil derfor videreføres i mål og tiltaksplanen for 2023. Når det gjelder opplæring av ansatte om avvik og varsling av kritikkverdige forhold, er også dette tiltaket overført til 2023.

Andre hovedtrekk i statusrapportene fra enhetene ved HSL-fakultetet

I samlerapporten fra de 12 enhetene i 2022 (vedlagt), vil vi trekke frem følgende positive forhold som ikke er tatt med ovenfor:

- De aller fleste enhetene har god oversikt over ressurser som kan støtte dem i HMS-arbeidet, og benytter seg av disse ved behov.
- Planlagte tiltak etter HMS-kartlegginger eller risikovurderinger som er foretatt er fulgt opp.
- Medarbeidersamtaler/karrieresamtaler blir stort sett gjennomført.
- I de to enhetene der det foregår risikofylt arbeid, følges HMS-kravene til slikt arbeid i stor grad.

Samlerapporten avdekker også noen forhold som er mindre tilfredsstillende:

- Fortsatt legges det i for liten grad til rette for systematisk medvirkning ved flere av enhetene. Medvirkning i det systematiske HMS-arbeidet er et sentralt prinsipp i arbeidsmiljøloven.
- Bare seks av enhetene svarer at de i stor eller svært stor grad har skriftlig oversikt over hvordan oppgaver i HMS-arbeidet er fordelt.
- På de to enhetene der en utfører risikofylt arbeid med kjemikalier, har en ikke ført/oppdateret eksponeringsregister eller tilbudt målgruppen målrettet helsekontroll (opplæringsdelen). Dette er allerede tatt tak i og vil bli fulgt opp videre denne våren.

Når det gjelder hva som vil bli fakultetets/enhetenes viktigste HMS-utfordringer i 2023, vil vi trekke frem følgende:

- En krevende budsjettsituasjon kan føre til mindre ressurser til psykososiale tiltak og utfordringer med å opprettholde arbeidsmiljø og motivasjon hos de ansatte.
- Håndtering av store organisasjonsendringer/omstillingsprosesser.
- Kapasitet til å gjennomføre og følge opp det systematiske arbeidet med HMS.
- Samordning med andre enheter/virksomheter ved evakuering og -øvelser.

SAMFUNNSSIKKERHET OG BEREDSKAP

Hovedfunn i årsrapporten:

Alle styrets prioriteringer for 2022 er fulgt opp:

- o Funn fra internrevisjonen mht. UiTs håndtering av covid-19-pandemien skal følges opp.

Læringspunkter og anbefalinger er fulgt opp i revidert beredskapsplanverk. UiTs overordnede ROS er oppdatert. Beredskapsområdenes risikobilde er hensyntatt i oppdateringen.

o Nye føringer i revidert styringsdokument for arbeidet med arbeid med sikkerhet og beredskap i Kunnskapsdepartementets sektor skal følges opp.

Med bakgrunn i aktuelle læringspunkter etter krise- og beredskapsøvelser og uønskede hendelser i 2021 og 2022, har en vurdert behov for justeringer i nåværende organisering og etablering av styringssystem for sikkerhet etter sikkerhetsloven og hvordan samordne med ledelsessystem for informasjonssikkerhet og virksomhetsstyring. I februar 2023 vedtok Universitetsstyret at UiT skal utarbeide et samlet ledelsessystem for sikkerhet, beredskap og personvern, med utgangspunkt i dagens ledelsessystem for informasjonssikkerhet og personvern.

Lokal beredskapsgruppe (LBG) har fått opplæring i beredskap

Nye ansatte med roller i beredskapsarbeidet har fått informasjon om beredskapsorganisering og beredskapsarbeid ved UiT. Lokalt gjennomførte HMS-rådgiver opplæring av lokal beredskapsgruppe i juni 2022.

Det er gjennomført flere kriseøvelser ved UiT

Omfanget av krise- og beredskapsøvelser har økt i 2022. Øvingsformene har vært skrivebordsøvelse, funksjonsøvelse, spilleøvelse og fullskalaøvelse. I 2022 gjennomførte eller deltok SBG i tre kriseøvelser etter scenario i UiTs overordnede ROS. UiT har samvirket med UH-sektoren, vertskommuner og beredskapsaktører/innsatsledere ved gjennomføring av/deltakelse i fullskalaøvelsene. Tiltak som ble besluttet iverksatt etter øvelsene er i stor grad iverksatt. I 2023 vil øvelser bli satt i system gjennom etablering av felles øvelsesplan for UiT.

Den lokale beredskapsgruppa ved HSL-fakultetet gjennomførte en skrivebordsøvelse/funksjonsøvelse 13.oktober, der scenariet var en større bussulykke på Kvaløya og hvor LBG måtte håndtere hendelsen selv. I øvingsrapporten konkluderte en med at deltakerne fikk mye ut av skrivebordøvelsen og både formål og øvingsmål ble nådd. Deltakerne var også fornøyd med egen innsats og den felles håndteringen av scenariet.

UiTs overordnede ROS er oppdatert

Beredskapsområdenes risikobilde er hensyntatt i oppdateringen. Ikke alle beredskapsområder har sett behov for å oppdatere lokalt risikobilde. Ved HSL-fakultetet er det i liten grad foretatt slike lokale risikovurderinger de siste årene.

Ti av UiTs lokale beredskapsområder, deriblant HSL-fakultetet, rapporterer at de i stor til svært stor grad har dimensjonert beredskapen ut fra risikobildet.

Områder som skal vies spesiell oppmerksomhet i 2023

Gjennomgangen av arbeidet med HMS, samfunnssikkerhet og beredskap for 2022 ved UiT har vist at følgende områder bør vies spesiell oppmerksomhet i 2023:

HMS:

- På bakgrunn av økt og vedvarende høyt sykefravær ved UiT skal fakultetene/enhetene ha fokus på det å gjennomføre analyser av sykefravær samt oppfølging av den enkelte ansatte og grupper av medarbeidere. Et tiltak kan være å gjennomføre seminar om forebygging og oppfølging av sykemeldte i samarbeid mellom leder, verneombud, plasstillitsvalgte og Hemis.
- Fastsette retningslinje for organisering og tilrettelegging av samarbeid mellom leder og verneombud ved UiT, standardisere prosessen for nominasjon og valg av verneombud samt bygge rolleforståelse og kompetanse om verneombudsordningen i hele organisasjonen.
- Ledere må fortsette å kommunisere viktigheten av å melde fra om HMS-avvik samt sikre at ansatte og studenter er informert om hvordan dette skal meldes. I dette arbeidet kan fakultetene/enhetene benytte UiTs HMS-avviksseminar.
- Ledere skal sammen sine medarbeidere og stedlige verneombud evaluere tiltak i handlingsplaner for arbeidsmiljøutvikling etter arbeidsmiljø- og arbeidsklimaundersøkelsen (ARK) i 2020-2021 samt motivere til bred deltakelse og oppslutning om ARK 2023-2024.
- Fakulteter/enheter som håndterer kjemikalier, skal gjennomføre årlig gjennomgang av lagrede kjemikalier ved samtlige underliggende enheter.

SoB:

- Følge opp styrets beslutning vedrørende organisering av ledelsessystem for sikkerhet, beredskap og personvern.
- Etablere felles øvelsesplan for krise- og beredskapsøvelser ved UiT. Øvelsesplanen skal inkludere øvelser for SBG og felles øvelser for LBG og nivå 3 i UiTs organisasjon.

Fra fakultetets side har en pekt ut følgende satsningsområder, behandlet i styret 26.01.23 (FS 3/23):

- Fortsette med å videreutvikle det systematisk HMS-arbeidet på enhetsnivå.
- Arbeide for å øke interessen for og engasjementet rundt verneombudsfunksjonen.

Anne Britt Flemmen

dekan

Frode G. Larsen

fakultetsdirektør